

Total number of printed pages – 7

1 (Sem-5/FYUGP) SAN43MJ

2025

SANSKRIT

(Major)

Paper : SAN0500304

(Art of Balanced Living)

Full Marks : 60

Time : 2½ hours

***The figures in the margin indicate
full marks for the questions.***

UNIT – I

(Self Presentation)

(Marks : 15)

1. To which Veda does the
Brhadāranyakopaniṣad belong ? : 1
बृहदारण्यकोपनिषद् कस्य वेदस्य अन्तर्गताः ?

2. Write short notes on **any two** of the following :

2×2=4

निम्नलिखितेषु द्वयोः टिप्पणी लेखनीयाः

बालाकि; मैत्रेयी; जनक; याज्ञवल्क्य

3. Explain **any two** of the following :

5×2=10

अधोलिखितेषु द्वयोः व्याख्या करणीया :

(a) द्वे वाव ब्रह्मणो रूपे मूर्तं चैवामूर्तं च मर्त्यं चामूर्तं च

स्थितं च यच्च सच्च, त्यच्च ॥

(b) इदं वै तन्मधुः दध्यङ्ङाशर्वणोऽश्विभ्यामुवाच ।

तदेतदृषिः पश्यन्नवोचत् ।

(c) ॐ पूर्णमदः पूर्णमिदं पूर्णात्पूर्णमुदच्यते । पूर्णस्य पूर्णमादाय

पूर्णमेवावशिष्यते ।

(d) स वा एष महानज आत्माऽन्नादो वसुदानो विन्दते वसु च

एवं वेद ॥

UNIT - II
(Concentration)

(Marks : 15)

4. Answer the following questions : 1×3=3

अधोलिखितानां प्रश्नानामुत्तरं देयम्:

(a) Write the full name of the Gītā.

गीतायाः सम्पूर्णं नाम लिख्यताम्।

(b) What is the title of the First Chapter of the Gītā?

गीतायाः प्रथमाध्यायस्य शीर्षकं किमस्ति?

(c) Fill in the blank :

रिक्तस्थानं पूरणीयम्:

धर्मक्षेत्रे कुरुक्षेत्रे समवेता _____ ।

5. Write *two* resultant features of रजोगुण . 2

रजोगुणात् जायमानं वैशिष्ट्यद्वयं लिखतु।

Or/अथवा

What is व्यवसायात्मिका बुद्धिः ?

व्यवसायात्मिका बुद्धिः का ?

6. Answer **any one** of the following questions :
10×1=10

अधस्तनयोः एकतरस्य उत्तरं प्रदेयम् :

- (a) Write a note on knowledge as per the Gītā.

गीतानुसारं ज्ञानविषये एका टिप्पणी लेखनीया।

- (b) Write a note on तपस्या as per the 17th Chapter of the Gītā.

गीतायाः सप्तदशाध्यायानुसारे तपस्यायाः सन्दर्भे एका टिप्पणी लेखनीया।

UNIT – III

(Self Management)

(Marks : 15)

7. _____ वाऽधिकारस्ते मा फलेषु कदाचन। 1

(Fill in the blank)

(रिक्तस्थान पूरयतु)

8. Write short notes on **any two** of the following :
2×2=4

अधोलिखितेषु सन्दर्भद्वयविषये टिप्पणी विरचनीया :

प्रयतात्मनः; गतव्यथः; सर्वारम्भपरित्यागी; प्रियभक्तः

9. Explain **any two** of the following verses :

अधस्तनेषु श्लोकद्वयस्य व्याख्या करणीयाः 5×2=10

- (a) ये यथा मां प्रपद्यन्ते तांस्तथैव भजाम्यहम्।
मम वर्त्मानुवर्तन्ते मनुष्याः पार्थ सर्वशः ॥
- (b) यो यो यां यां तनुं भक्तं श्रद्धयार्चितुमिच्छति।
तस्य तस्याचलां श्रद्धां तामेव विदधाम्यहम् ॥
- (c) तस्मात्सर्वेषु कालेषु मामनुस्मर युध्य च।
मय्यर्पितमनोबुद्धिर्मामेवैष्यस्यसंशयः ॥
- (d) मत्कर्मकृन्मत्परमो मद्भक्तः संगवर्जितः।
निर्वैरः सर्वभूतेषु यः स मामेति पाण्डव ॥

UNIT - IV

(Interdependence of Nature and Human World)

(Marks : 15)

10. Answer the following questions : 1×3=3

निम्नोलिखितानां प्रश्नानामुत्तरं देयम्:

- (a) Who is the author of the Arthas'āstra ?
अर्थशास्त्रस्य प्रणेता कः ?

(b) In which Chapter of the Bṛhatsamhitā, hydrology is discussed ?

बृहत्संहिता ग्रन्थस्य कस्मिन् अध्याये जलाविज्ञानम् इति विषयस्य आलोचनं क्रियते ?

(c) What is the meaning of the term 'Ṛta' ?
'ऋत' इति पदस्य कोऽर्थः ?

11. (i) Fill in the blanks : 2

रिक्तस्थानानि पूरयतः

इमं मे _____ यमुने सरस्वति _____ स्तोमं सचता परुष्या ।

Or/अथवा

(ii) Write the names of **any two** rivers found in the Ṛgveda .

ऋग्वेदे उल्लेखितयोः द्वयोः नद्योः नामं लेखनीया ।

12. (a) माता भूमि पुत्रोऽहं पृथिव्याः —Discuss. 10

माता भूमि पुत्रोऽहं पृथिव्याः — आलोच्यताम् ।

Or/अथवा

- (b) Write an essay on the topic —
'environment on the literature of
Kālidāsa'.

‘कालिदासस्य साहित्ये पर्यावरणम्’ इति विषयम् आधृत्य
निबन्धमेकं लेखनीयम्।
